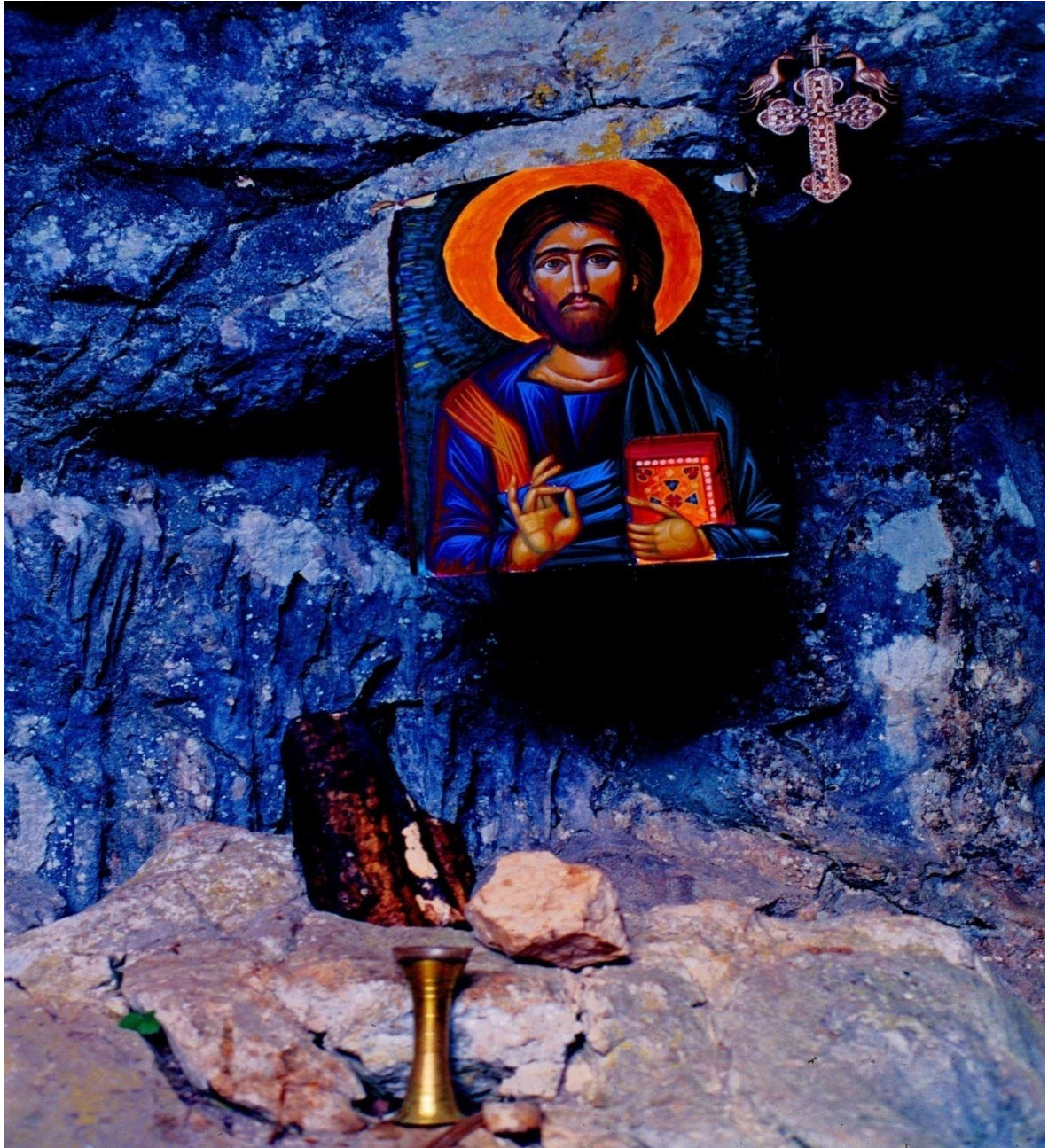

ЗАШТИЋЕНИ СПОМЕНИК ПРИРОДЕ
„ПАВЛОВА ПЕЋИНА“

ПЛАН УПРАВЉАЊА за период 2019-2029.

Требиње, 2019. године

ПРЕДМЕТ: ПЛАН УПРАВЉАЊА ЗАШТИЋЕНИМ СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ „ПАВЛОВА ПЕЋИНА“ ЗА ПЕРИОД ОД 2019.-2029. ГОДИНЕ

УПРАВЉАЧ: ГРАД ТРЕБИЊЕ

ВРСТА ДОКУМЕНТА: ПЛАН УПРАВЉАЊА ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ : Град Требиње

УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ :

- Градска управа Града Требиња, Одјељење за стамбено-комуналне послове,
- Спелеолошко друштво „Зелена брда“-Требиње

Садржај

Садржај	3
1. УВОД	6
2. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ И ОЧУВАЊА ПОДРУЧЈА НА ПРИНЦИПИМА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА	7
2.1 Циљеви заштите	Error! Bookmark not defined.
2.1.1. Општи циљеви заштите	9
2.1.2. Посебни циљеви заштите.....	10
2.2 Истраживачки радови	10
2.3 Режим заштите.....	11
3. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ И ОЧУВАЊА ЗАШТИЋЕНОГ СТАНИШТА	15
4. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА НАМЈЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ	17
5. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ВРИЈЕДНОСТИ ПОДРУЧЈА, У ЊЕМУ САДРЖАНИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И ЊИХОВИХ КОРИСНИКА	20
5.1 Карактеристике пећине због којих је проглашена спомеником природе.....	20
5.2 Приказ главних вриједности пећине.....	22
5.3 Човјек и природа.....	23
6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ НА ОЧУВАЊУ, ОДРЖАВАЊУ И МОНИТОРИНГУ ПРИРОДНИХ И У ЊИМА САДРЖАНИХ КУЛТУРНИХ И ДРУГИХ ВРИЈЕДНОСТИ, И УСПОСТАВЉАЊА ТЕХНИЧКЕ И БИОЛОШКЕ ЗАШТИТЕ, УВАЖАВАЈУЋИ ФАКТОРЕ ПРИРОДЕ	24
7. ПРОГРАМ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИХ ДЈЕЛАТНОСТИ И ПРАЋЕЊА СТАЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА.....	28
8. АКТИВНОСТИ НА СПРОВОЂЕЊУ МЈЕРА УПРАВЉАЊА, СА ДИНАМИКОМ СПРОВОЂЕЊА, ПО ГОДИНАМА, НОСИОЦИМА СПРОВОЂЕЊА И ОЦЈЕНОМ УСПЈЕШНОСТИ ПРИМЈЕНЕ	30
8.1 Активности на изради управљачких докумената	30
8.2 Активности на истраживању свих аспеката споменика природе „Павлова пећина“, у сврху повећања вриједности заштићеног споменика природе	31
8.3 Активности на чувању, заштити и одржавању створених природних вриједности споменика природе „Павлова пећина“, као заштићеног споменика природе.....	32
8.4 Активности на уређењу споменика природе „Павлова пећина“	33

8.5	Активности на презентацији и популаризацији споменика природе „Павлова пећина“	34
9.	ОБЛИК САРАДЊЕ И ПАРТНЕРСТВА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ.....	35
10.	ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И ПЛАН ОБЕЗБЈЕЂИВАЊА СРЕДСТАВА	37
10.1	Активности на изради управљачких докумената.....	37
10.2	Активности на истраживању свих аспеката споменика природе „Павлова пећина“, у сврху повећања вриједности заштићеног споменика природе	38
10.3	Активности на чувању, заштити и одржавању створених природних вриједности споменика природе „Павлова пећина“, као заштићеног споменика природе.....	39
10.4	Активности на уређењу споменика природе „Павлова пећина“	40
10.5	Активности на презентацији и популаризацији споменика природе „Павлова пећина“	41
11.	ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ	42

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ЗАШТИЋЕНОМ ПОДРУЧЈУ	
Назив	Заштићени споменик природе „Павлова пећина“
Категорија	III (IUCN) споменик природе
Режим заштите	II (другог) степена
Акт о проглашењу	Одлука о заштити споменика природе „Павлова пећина“ („Службени гласник Републике Српске“, број 50/13)
Површина	13,4 ha
Град, катастарска општина	Град Требиње, катастарска општина Бихово катастарске честице 559/44, 559/45, 559/58, 559/59, 559/60, 559/71, 569/1 , дио катастарске честице 559/1
Планско раздобље / Ревизија плана управљања	10 година / 5 година

ИНФОРМАЦИЈЕ О УПРАВЉАЧУ	
Управа	Град Требиње
Адреса	Улица Вука Караџића бр. 2
Телефон / Факс	Тел: 059/274-400; факс:059/260-742
Web	www.trebinje.rs.ba
E-mail	grad@trebinje.rs.ba

1. УВОД

На основу члана 33. став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Српске“, број 50/02, 34/08 и 59/08), члана 22. алинеја 12. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 101/04, 42/05 и 118/05) и члана 43. став 3. Закона о Влади Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 118/08), Влада Републике Српске, на 13. сједници, одржаној 29.05.2013. године, донијела је **Одлуку о заштити споменика природе „Павлова пећина“**, („Службени гласник Републике Српске“, број 50/13). Овом одлуком Павлова пећина је стављена под заштиту као споменик природе са режимом заштите II степена.

План управљања заштићеним спомеником природе „Павлова пећина“ за период 2019-2029. израђен је у складу са чл. 77. став 10. Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Српске“, број 20/14) и Правилником о садржају, утврђивању и начину спровођења мјера управљања заштићеним подручјима („Службени гласник Републике Српске“, број 83/15), а на основу Елабората о приједлогу за стављање под заштиту природног добра од изузетног значаја коју је израдио Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа.

Управљач заштићеног споменика природе „Павлова пећина“ је Град Требиње, који обавља послове управљања заштићеним спомеником природе уз обезбјеђење спровођења прописаних режима заштите и очување природног добра, у складу са Законом о заштити природе и Одлуком о заштити споменика природе.

Одлуком је утврђено да је Управљач у обављању послова управљања Спомеником природе "Павлова пећина" обезбјеђује спровођење прописаних режима заштите и очувања природног добра, припрема и доноси Програм управљања, који се доноси на период од пет година, уз претходно прибављено мишљење Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа и сагласност Министарства надлежног за заштиту животне средине. На основу Програма управљања доноси се годишњи програм управљања, чији се задаци и послови реализују у текућој години, са динамиком њиховог извршавања и висином потребних средстава.

Управљач, Град Требиње, није донио Програм управљања.

Заштита, коришћење, управљање и развој Заштићеног споменика природе „Павлова пећина“ спроводиће се на основу Плана управљања.

Планом управљања одређује се начин спровођења заштите, коришћења и управљања споменика природе „Павлова пећина“, смјернице и приоритети за заштиту и очување природних вриједности, као и развојне смјернице.

Након истека периода од пет година од доношења плана управљања, на основу годишњих извјештаја о спровођењу плана управљања врши се анализа спровођења плана управљања и остварених резултата, као и анализа процјене заштите, очувања и коришћења заштићеног подручја, те се по потреби обавља ревизија плана управљања на начин и у поступку прописаном за његово доношење.

Након истека периода од десет година од доношења плана управљања, на основу годишњих извјештаја о спровођењу плана управљања анализира се реализација плана управљања заштићеним подручјем, као и анализа остварених резултата, те се врши ревизија плана управљања на начин и у поступку прописаним за његово доношење.

На цјелокупној површини Заштићеног споменика природе „Павлова пећина“ утврђени су режими заштите II степена.

Заштита II степена дозвољава управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређивања природног добра без посљедица по примарне вриједности његових природних станишта, популација и еко-система, као и контролисане традиционалне дјелатности које током свог одвијања нису угрозиле примарне вриједности простора (чл. 57. Закона о заштити природе РС, бр. 20/14).

Од значаја за статус заштићеног подручја и начин управљања, па према томе и за израду овог плана управљања су:

- Елаборат о приједлогу за стављање под заштиту природног добра од изузетног значаја споменик природе „Павлова пећина“, Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске
- Измјене и допуне Просторног плана Републике Српске до 2025. године гдје је Павлова пећина издвојена као заштићени споменик природе.
- Стратегија развоја града Требиња за период од 2018. до 2027. године, у којој је у оквиру планова за заштиту животне средине предвиђен и пројекат уређења Павлове пећине.

2. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ И ОЧУВАЊА ПОДРУЧЈА НА ПРИНЦИПИМА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

У управљању заштићеним подручјем, Управљач је дужан да у складу са Законом и Одлуком о заштити спроводи следеће активности:

- чува заштићено подручје и спроводи прописане мјере заштите,
- унапређује и промовише заштићено подручје,
- припреми план управљања,
- обиљежи границе заштићеног подручја и зоне заштите,

- осигура неометано одвијање природних процеса и одрживог коришћења заштићеног подручја,
- врши надзор над обављањем научних радова и стручних истраживања, даје сагласност за снимање филмова, постављање привремених објеката на површинама у заштићеном подручју и даје друга одобрења у складу са овим законом и подзаконским актима,
- обезбједи надзор над спровођењем услова и мјера заштите природе,
- прати кретање и активности посјетилаца и обезбјеђује обучене водиче за туристичке посјете,
- води евиденцију о природним вриједностима и о томе доставља податке Заводу,
- води евиденцију о људским активностима, дјелатностима и процесима који представљају фактор угрожавања и оштећења заштићеног подручја и о томе доставља податке Заводу и Министарству,
- у сарадњи са инспекцијом надлежном за заштиту животне средине и органима безбједности спречава све активности и делатности које су у супротности са Актом о заштити и представљају фактор угрожавања и девастације заштићеног подручја,
- врши и друге послове утврђене законом и Актом о заштити.

Према општим циљевима развоја и заштите који су дефинисани планским и законским одредбама и стручним постулатима, примјењују се циљеви управљања у складу са међународном категоризацијом заштићених природних добара и предлаже се усвајање међународне IUCN категоризације тј. категорија III – Природни споменик.

Спелеолошки објекти због својих научних, естетских, образовних и културних природних вриједности уживају посебну заштиту.

У спелеолошким објектима и њиховој околини забрањено је:

- загађивати водотоке и изворе, упуштати, уносити и остављати отровне материје, чврсте отпатке и угинуле животиње или депоновати било коју врсту отпада на мјестима и на такав начин да могу бити унијети у спелеолошки објекат текућом водом или слободним кретањем,
- уништавати, оштећивати или односити дијелове пећинског накита, пећинских седимената, фосилних остатака и артефаката,
- уништавати или односити примјерке фауне и флоре и нарушавати њихове станишне услове и
- изводити грађевинске радове који могу проузроковати значајне неповољне и трајне промјене геоморфолошких и хидролошких обиљежја.

Концепт заштите Споменика природе "Павлова пећина" се заснива на досадашњим искуствима у заштити, развоју, уређивању и управљању спомеником природе који су базирани на:

- очувању и унапређивању укупних природних вриједности,
- очувању преданих одлика,
- усклађеној заштити и коришћењу природних ресурса,

али и потребама које се намећу након детаљног вредновања природних и људским радом створених вриједности, како би заштићено природно добро могло да буде номиновано за објекат геонасљеђа регионалног значаја.

2.1 Циљеви заштите

Циљеви заштите у заштићеном споменику природе „Павлова пећина“, су дефинисани према режиму заштите и карактеристикама подручја на којем је тај режим успостављен.

2.1.1. Општи циљеви заштите

Концептом заштите и развоја, неопходно је, у општем смислу обезбиједити:

- функционалну интегрисаност простора и усклађивање;
- саобраћајном интеграцијом и стручном опремљеношћу прихватног пункта постићи бољу повезаност споменика природе са окружењем.

Полазећи од опредјељења да је једна од развојних активности подручја туризам, на бази мотива и ресурса природне и створене средине, циљеви би се остваривали кроз:

- укључивање локалног заинтересованог становништва у тржишни систем коришћења туристичких и комплементарних развојних потенцијала,
- економско стимулисање и предфинансирање некомерцијалних активности, које обезбјеђују припрему подручја,
- логистичку и институционалну подршку на свим нивоима.

Према општим циљевима развоја и заштите који су дефинисани планским и законским одредбама и стручним постулатима, примјењују се циљеви управљања у складу са међународном категоризацијом заштићених природних добара IUCN и предлаже се усвајање међународне категорије III,

„Управљање подразумијева:

- заштиту вриједних и очуваних природних цјелина и њених елемената;

- планско и програмско усмјеравање и усклађивање заштите, дјелатности и активности;
- очување складне интеракције природе и културе кроз заштиту предјела и/или маринских предјела и одржавање традиционалног коришћења земљишта, начина градње и друштвених и културних манифестација;
- подршка начину живота и економији која је у складу са природом и заштита друштвеног и културног миљеа заједнице;
- очување диверзитета предјела, станишта, придружених врста и екосистема;
- елиминација и даље спречавање експлоатације земљишта и преобимних активности;
- могућност коришћења кроз рекреацију и туризам у складу са основним квалитетима подручја;
- подршка научним и образовним активностима која ће допринијети дугорочној добробити локалног становништва и развој јавне подршке заштити таквих подручја; и
- допринос добробити локалне заједнице кроз обезбјеђење природних производа (шумски и риболовни производи) и услуга (као што је чиста вода или приход из одрживих облика туризма)."

2.1.2. Посебни циљеви заштите

С обзиром на статус и функције Павлове пећине као заштићеног природног добра, дјелимичну уређеност и већином ненарушеност околног простора, неопходно је планирати и спровести низ мјера санационо-уређајног карактера, као што су:

- обиљежавање пећине и граница заштићеног простора на прописан начин;
- постављање информативних табли, путоказа и табли упозорења о поштовању успостављеног реда и режима;
- затварање отвора пећине решеткастом металном капијом направљеном тако да омогућује кретање слијепих мишева;
- приступни пут уредити из свих погодних праваца;

2.2 Истраживачки радови

Програм истраживања пећине Павлове пећине подразумијева сљедеће радове:

- наставак спелеоморфолошких истраживања у пећини;
- успостављање микроклиматских осматрања у пећини;
- палеонтолошка и археолошка истраживања у пећини;

- истраживање пећинске фауне, а посебно ентомофауне и фауне слијепих мишева;

Резултате планираних истраживања Павлове пећине и планове санације и уређења потребно је на програмском и пројектном нивоу интегрисати кроз Програм заштите и развоја.

2.3 Режим заштите

Режим заштите II степена спроводи се на цијелом простору заштићеног споменика природе. У конкретној примјени, наведени режим подразумијева третман Споменика природе "Павлова пећина" као заштићеног природног добра полуотвореног типа, односно ограничене посјете по броју посјетилаца и пажљивог чувања. Дјелатности на заштићеном простору које нису забрањене, као и радови ван заштићеног простора за које се основано предпоставља да могу неповољно имати штетне последице за заштићени Споменик природе "Павлова пећина", подлијежу процедури добијања сагласности у складу са Законом о заштити животне средине и Уредбе о пројектима за које се проводи процјена утицаја на животну средину. Изречене забране и наведена процедура не односе се на постојећи начин коришћења објекта за потребе православних религиозних обреда и досадашњег начина газдовања пољопривредним и шумским земљиштем.

Мјере заштите и очувања заштићеног станишта саставни су дио планова управљања, и других докумената који уређују питања заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног станишта.

У том смислу, у зони са режимом заштите II степена **забрањује се:**

- Индустијска експлоатација минералних и неминералних сировина на цијелом подручју, осим ако се не ради о стратешким сировинама, при чему одлуку доноси надлежни државни орган у складу са Законом о рударству.
- Примарна прерада и предконцентрација сировина, осим у случају стратешког интереса, при чему се утврђују посебни услови заштите животне средине.
- Депоновање примарних и секундарних јаловина, комуналног, индустријског и другог отпада и вишкова земље са откопа на заштићеном подручју.
- Градња индустријских, инфраструктурних, привредних, хидротехничких и других објеката чији рад и постојање могу изазвати неповољне промјене квалитета земљишта, вода, ваздуха, живог свијета, љепоте предјела, културних добара и њихове околине.
- Промена намјена површина, изузев промјена које проистичу из програмских докумената Стараоца.
- Градња стамбених, економских помоћних објеката пољопривредних

домаћинстава и викенд објеката изван грађевинских подручја утврђених посебним планским и урбанистичким документима, односно градња објеката пољопривредних домаћинстава изван постојећих грађевинских парцела до доношења тих докумената.

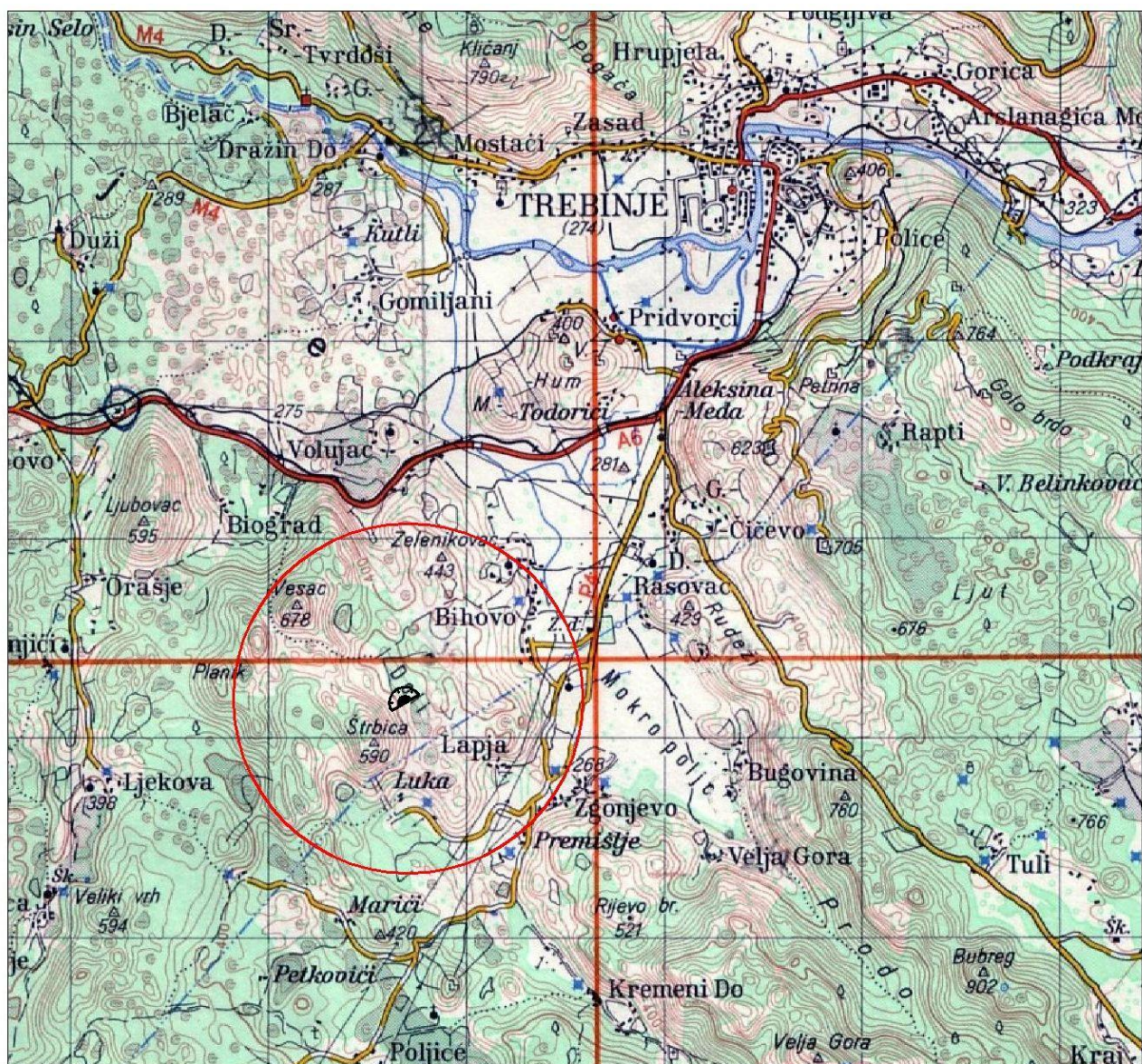
- Разградња и други видови уништавања објеката који по архитектонско-грађевинским одликама и времену настанка и намјени представљају споменике народног градитељства.
- Промјена намјене коришћења заштићеног објекта;
- Просјецање било које нове саобраћајнице, уколико није утврђена важећим просторним или урбанистичким планом, или гранским основама које су усаглашене са режимима и мјерама заштите подручја.
- Уништавање пећинског накита.
- Свака промјена постојеће морфологије терена сагласности надлежних институција.
- Извођење хидрогеолошких радова без сагласности Завода и Стараоца;
- Изградња дубоких бушотина или посебно издвојених за потребе појединачних домаћинстава.
- Изградњу септичких јама (отвореног типа) као и формирање депонија било ког отпада.
- Формирање мрциништа на подручју отвореног карста.
- Складиштење, депоновање и бацање комуналног отпада и отпадних материја свих врста ван мјеста одређених за ту намјену.
- Руковање отровним хемијским материјама, нафтним дериватима и другим опасним материјама у природи.
- Уништавање шумских комплекса и њихово уситњавање.
- чиста сјеча у природним састојинама и крчење шума, кресање лисника и прекомјерно коришћење дрвне масе у односу на циљеве и принципе газдовања шумама.
- Преоравање земљишта и обављање других радњи на мјестима на којим се могу изазвати процеси јаке и ексцесивне ерозије.
- Садња, засијавање и насељавање врста биљака страних за природни живи свијет овог подручја, осим за потребе спречавања ерозије и клизишта.
- Сакупљање, коришћење и уништавање дивљих биљних и животињских врста заштићених као природне ријеткости или друге законски регулисане категорије.
- Насељавање врста животиња страних за природни живи свијет овог подручја, у слободном простору.
- Узнемиравање птица.
- Лов.

Дозвољава се:

- Подизање аутохтоних састојина лишћара на површинама под шикарама и шибљацима, ако су услови повољни, уз очување постојеће аутохтоне вегетације.
- Интензивна конверзија постојећих састојина у изданачким шумама и њихово превођење у високи узгојни облик. На мјестима гдје је то могуће треба ићи прије свега на реституцију, док супституцију врста треба избјегавати, уз искључиво примјењивање аутохтоних врста са овог подручја.
- Изградња нових објеката и извођење радова који су у функцији презентације и заштите заштићеног природног добра, а који су именовани Елаборатом о приједлогу за стављање под заштиту- уређење саобраћајница, прихватних површина и др., и овим Планским актом споменика природе.
- Архитектонско ентеријерско уређење дијела који служи за вјерске обреде, у складу са каноном Српске православне цркве, односно договору са надлежном Захумско-херцеговачком епархијом;
- Задржавање постојећих траса саобраћајница, а може се предвидјети и асфалтирање искључиво оних саобраћајница које ће водити до планираног паркинга како би се омогућило повезивање насеља и постојеће локације посебне намјене.
- Задржавање електроуређења подручја на постојећим правцима док се не стекну услови за њену реконструкцију у цјелини или дијеловима уз обавезно каблирање.
- Прикључивање нових објеката уз обавезно каблирање на мјестима гдје се нарушава амбијентална цјелина.
- Да се плановима обезбједи рационализација електроуређења подручја и провођење каблова дуж саобраћајница.
- Јавно осветљење на урбанизованим површинама које може имати искључиво пејзажни карактер уз употребу одговарајућих свјетлосних тијела.
- Индивидуално водоснабдијевање објеката из бунара, с тим што ће се одговарајућим урбанистичким плановима омогућити јавно водоснабдијевање за поједине групације објеката, а према посебним техничким условима и условима Републичког завода.

СПОМЕНИК ПРИРОДЕ ПАВЛОВА ПЕЋИНА

Положај Павлове пећине 1:100 000
(Топографска карта л. Требиње, 1985)

3. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ И ОЧУВАЊА ЗАШТИЋЕНОГ СТАНИШТА

Основни услови за остваривање циљева подразумевају несметано одвијање активности на спровођењу плана утврђеним добрим дијелом његовим претходним садржајем и оквирно се могу разврстати на:

- Активности на изради управљачких докумената (сагласно Закону о заштити природе);
- Активности на истраживању свих аспеката споменика природе „Павлова пећина“, у сврху повећања вриједности заштићеног природног добра;
- Активности на чувању, заштити и одржавању створених природних вриједности споменика природе „Павлова пећина“, као заштићеног природног добра;
- Активности на уређењу споменика природе „Павлова пећина“;
- Активности на презентацији и популаризацији споменика природе „Павлова пећина“;
- Активности на коришћењу споменика природе „Павлова пећина“ као објекта и заштићеног подручја са одрживим коришћењем природних ресурса, у туристичке, научно-истраживачке и едукативне сврхе.

Активности на изради управљачких докумената подразумевају поштовање процедура и процеса израде планова и програма, који су усаглашени са законима који ближе уређују предметне области.

Активности на истраживању свих аспеката споменика природе „Павлова пећина“, подразумјевају сарадњу Управљача (Града Требиња) са научним институцијама из области заштите природе и спелеологије (Природно-математички факултети, Музеји, Спелеолошка удружења и сл.). Са обзиром да су у пећини раније провођена истраживања оскудна и у досадашњој литератури нема детаљнијих података, постоји потреба за даља истраживања пећине и њене валоризације. Важно је истакнути да се резултати свих истраживања која ће се проводити у пећини, морају доставити и Управљачу.

Активности на чувању, заштити и одржавању створених природних вриједности споменика природе „Павлова пећина“, као заштићеног природног добра ће се највећим дијелом одвијати личним ангажовањем људских ресурса Града Требиња и спелеолошког друштва „Зелена брда“ док ће нужна материјална средства бити обезбијеђена у складу са Законом о заштити природе Републике Српске.

Активности на уређењу споменика природе „Павлова пећина“, а у складу са претходно урађеним пројектно -планским документима већим дијелом се односе на план основног уређења унутрашње инфраструктуре пећине (стаза и електроинсталације) којима ће се омогућити атрактиван и сигуран обилазак пећине у пуном капацитету, без нарушавања микроклиматских услова у пећини.

Овим треба обезбиједити:

- Висок ниво уређености и сигурности стазе која служи за туристички и едукативни обилазак пећине.
- Постављање електроинсталација и расвјетних тијела која ће имати минималан утицај на микроклиму пећине.
- Стварање пријатнијег и безбједнијег амбијента за посјетиоце.
- Услове за мултидисциплинаран научни рад и континуиран мониторинг физичких параметара пећине и подземне фауне.
- Стварање услова за организовање образовних посјета, стручне посјете, посјете заинтересованих грађана, укључивање споменика природе „Павлова пећина“ у туристичку понуду Града Требиња.
- Стварање услова за редовно одржавање споменика природе „Павлова пећина“, како у унутрашњости тако и у околини, ради оптималнијег и комфорног коришћења цијеле године.

Активности на презентацији и популаризацији споменика природе „Павлова пећина“ одвијаће се наизмјенично. У ове активности неопходно је укључити све заинтересоване стране, прије свега, медије.

Активности на коришћењу споменика природе „Павлова пећина“ као образовног и научноистраживачког објекта одвијаће се у складу са планом и програмом заинтересованих страна. У односу на научноистраживачки значај неопходно је у оквиру планова и програма коришћења дефинисати приоритетне теме истраживачког карактера (истраживања пећине, мониторинг физичких параметара пећине и подземне фауне,...).

Остваривање програмских активности дефинисаних у овом плану могуће је уз испуњење следећих претпоставки:

- организовање, опремање, кадровско и стручно оспособљавање за старање о заштићеном споменику природе;
- усаглашавање израде планске и пројектне документације за извођење потребних радова за унапређивање постојећег стања, а у складу са намјеном;
- континуирано праћење стања физичких параметара пећине и фауне као и од стране специјалиста одговарајућих струка.
- успостављање континуираног мониторинга микроклиматских параметара у пећини.

4. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА НАМЈЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ

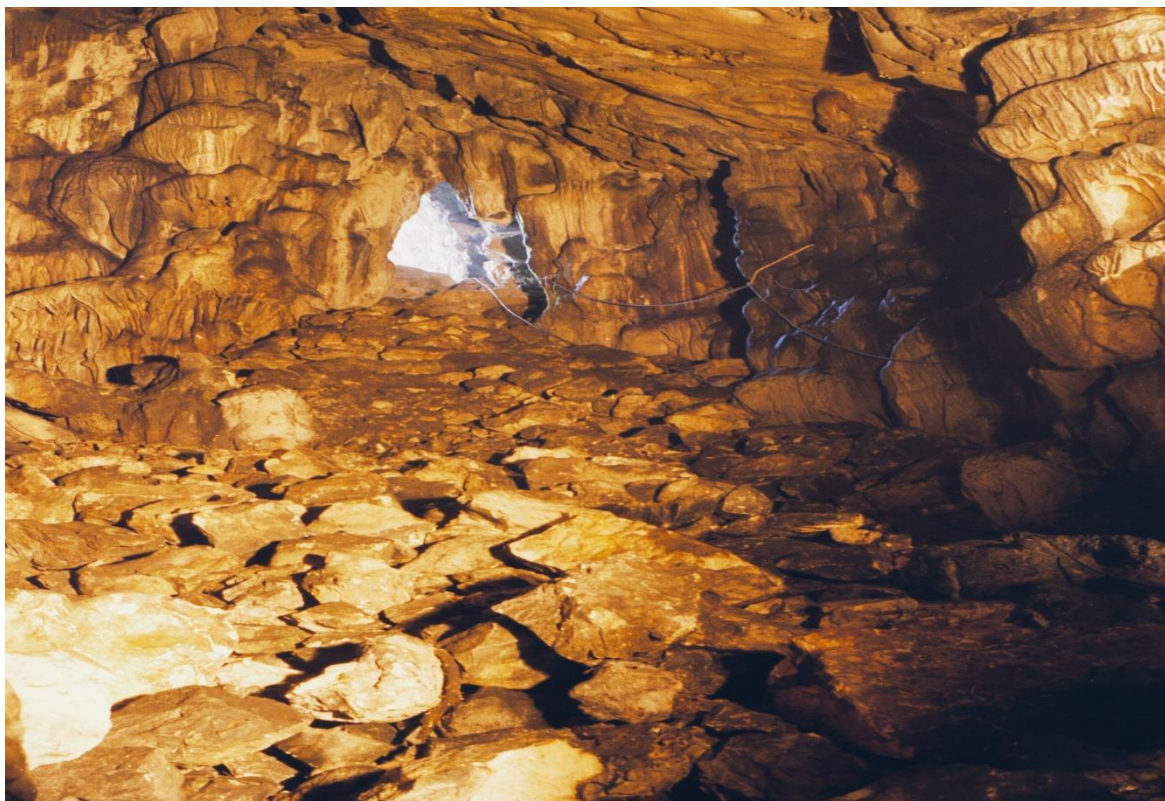
Концепт заштите и развоја заштићеног подручја усклађен је са смјерницама из Студије заштите за успостављање заштићеног споменика природе „Павлова пећина“, коју је израдио Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа. На цјелокупној површини Заштићеног споменика природе „Павлова пећина“ утврђени су режими заштите II степена.

У досадашњој литератури нема детаљнијих морфолошких података о Павловој пећини. Прва озбиљнија истраживање пећине урадили су спелеолози С.Д. Понир-Бања Лука и С.Д. Зелена брда-Требиње 1999. године. Павлова пећина представља једноставан морфолошки и хидролошки систем. Посматрано у плану, пећина се састоји из једног пространог канала који је на неколико мјеста у пећини испресјеца масивним пећинским накитом и завршава се пространом двораном. Подужни пресјек канала указује да је главни канал нагнут према завршном дијелу пећине. Пећина не представља хидролошки активан систем. Осим прокапних вода нема сталну циркулацију воде. Укупна дужина пећинских канала износи 217 m, а денивелација -28 m.

Подјела пећинског система на подцјелине

Опис морфолошких одлика Павлове пећине овдје је приказан на основу следећих издвојених подцјелина:

- Улазна дворана;
- Главни канал са три мање дворане;
- Завршна дворана.

Улазна дворана

Улаз у Павлову пећину је мала, полукружна дворана у којој се на Петровдан (12. јула) обавља православна служба. У западном дијелу дворане налази се мали отвор који води у унутрашњост пећине. Дворана преко мале пукотине која служи као отвор комуницира са главним каналом. Пречник дворане у најдужем дијелу је око 12 m, ширина 6 m, а висина 4 m.

На једној великој стијени, у централном дијелу улазне дворане гдје је формиран олтарски дио, налазе се црквене сасуде и реликвије током цијеле године. На зиду налази се слика (уље на платну) Исуса Христа. Овај дио пећине се и највише користи током службе уочи Петровдана који тада посјећују вјерници.

У овом дијелу су изведена и археолошка истраживања (Ђ.Јанковић), о чијим резултатима нема публикованих података у литератури.

Главни канал са три мање дворане

Главни канал представља простран канал који се протеже од улазне до завршне дворане. Канал се састоји од три мање галерије које су међусобно спојене на појединим мјестима тешко савладивим препрекама. То је и био разлог што су спелеолози С.Д. Зелена брда из Требиња поставили металне

степенице у најтежем дијелу. Димензије галерија су различите, највеће имају дужину и до 25 m. Све три су изузетно богате пећинским накитом.

Прву галерију настањује повремено колонија слијепих мишева чији се трагови у виду гуана могу видјети на неколико мјеста. Галерије су богато украшене пећинским накитом различитих боја. Доминира накит сиве и бијеле боје, али има га и мрке и црне боје. Од пећинског накита формирани су сталагмити, сталактити, пећински стубови, саливи и корални накит. У једној од галерија налази се и мало језеро, бигрена када у којој се накупљају прокапне воде и која никада не пресушује¹.

Завршна дворана

На крају главног канала, после једног сужења иза којег се силази у нижу етажу пећине која је за 4 метра нижа од осталих дијелова пећине, налази се дворана. Ово је по кооцентарцији и квалитету пећинског накита најинтересантнији дио пећине. Украшавају га велики саливи бијеле боје који покривају велике дијелове зидова. Дворана завршава калцитном баријером која ју је потпуно затворила.

Павлова пећина по својим карактеристикама, а прије свега по намјени спада у значајније спелеолошке објекте Републике Српске, научно вреднованих у

¹ За ову бигрену кадицу, језерце постоји интересно вјеровање по коме ће дјевојке које се у њему умију уочи Петровдана бити лијепе током цијеле године, а по вјеровању помаже и нероткињама. У петропавловом култу ово језеро има битну улогу и тада многе мјештанке силазе у ову дворану.

оквиру радне групе за спелеологију при Националном савјету за геонасљеђе Републике Српске, односно у Инвентару објеката геонасљеђа.

Приједлог туристичке стазе у Павловој пећини

Са обзиром на геоморфологију Павлове пећине за туристичко уређење погодно је првих 80 метара тј. дио до тзв. „крстионице“. За наведено уређење потребно је урадити засебан пројекат.

5. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ВРИЈЕДНОСТИ ПОДРУЧЈА, У ЊЕМУ САДРЖАНИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И ЊИХОВИХ КОРИСНИКА

Павлова пећина налази се на југу Републике Српске, брдо Доли изнад Петровог (Џиварског) поља, територија града Требиње, атар села Бихова.

Удаљеност: од Требиња 6 km.

Приступачно путничким возилом из два правца:

- од Требиња асфалтним путем до Петро-Павловог манастира, а даље пјешачком стазом 2 km до пећине,
- од Требиња асфалтним путем до села Бихово, затим макадамским путем (само за теренска возила) на брдо Доли, а затим пјешачком стазом 100 m до пећине,

Надморска висина: 435 метара

Координате у Гаус-Кригеровој координатној мрежи (зона 6):

X - 47 24 361 N

Y - 65 25 412 E

5.1 Карактеристике пећине због којих је проглашена спомеником природе

Изворност

Павлова пећина је потпуно сачуван у изворном облику спелеолошки објекат, који не само што показује непоновљивост богатства карстних облика накита, већ и јединство природног и духовног у смислу уређења природног простора за вјерске обреде. Антропогеним активностима је формиран сакрални простор, побољшани су приступни путеви улазу у објекат, и поред чега није у битнијој мјери измијењен ни један природни атрибут.

Репрезентативност

Репрезентативност Павлове пећине и издвојеног предјела огледа се у:

- јединствености скупа спеломорфолошких обиљежја који одражавају својеврсност карстног процеса и настанка бизарних облика,
- повезаности природних и људским радом створених вриједности, које су уз предање допринијеле потпуној заштити јединственог објекта у Републици Српској,
- јединственом природном и културном споменичком наслеђу, због чега је Павлова пећина сврстана у објекте геонаслеђа Републике Српске.

Ријеткост

Значење појма или категорије "ријеткост" испољава се кроз присуство облика и појава објеката неживе природе, при чему се успоставља посебна скала за квалитативно или квантитативно изражавање бројности и детерминисање територије кроз "ријеткост као вриједност себи", која је изражена као природна драгоцјеност, и формира обавезу заштите и очувања, а опредјељује и начин (у погледу врсте и режима заштите) за остваривање тог циља. С обзиром да поједини елементи и облици рељефа у комбинацији са створеним вриједностима представљају ријеткост својом појавом и начином изражености која је обиљежена као геонаслеђе, закључује се да је подручје Павлове пећине, као и сам објекат изузетан.

Разноликост

Споменик природе Павлова пећина показује знатан степен разноликости природних садржаја, прије свега елемената геодиверзитета, с обзиром на анализиране вриједности. Категорија "разноликости" укључује у себи просторну варијабилност феномена и процеса физичко-географских чинилаца (елемената) и јединственог живог свијета, и може се оцјењивати као засебна вриједност или као естетска вриједност која проистиче из обељежја предивног лика и уклопљености спелеолошког објекта.

Цјеловитост

Цјеловитост је предуслов заштите природног добра, односно једна од битних одредница просторног оквира заштите. Примјена овог критеријума веома је сложна с обзиром на изузетну изнијансираност појма "цјелине" у физичко-географском, биолошком, односно еколошком или у неком другом погледу, као и неједнаку таксономију "цјелина" у научним дисциплинама. Степен цјеловитости природног добра цијени се прије свега са практичног аспекта као скуп реалних могућности да се са границама заштите обухвате суштинске вриједности једног простора које су међусобно узрочно-последично повезане и на тај начин обезбједе услови њихове заштите и развоја. На основу овакве поставке, закључује се да је скуп основних вриједности Павлове пећине у многоструком хомогенизован и просторно уобличен, односно лако препознатљив са аспекта утврђивања аспекта оквира заштите.

Естетика појаве и предјела

Пејсажно-амбијенталне вриједности Павлове пећине се високо рангирају и поред субјективности доживљавања и оцјене лијепог у природи. Те се вриједности заснивају на изузетној разноликости садржаја спелеолошког објекта, уклопљености изворне умјетности и ненарушности предивног лика. Естетика појаве посебно долази до изражаја због могућности широке визуелне перцепције не само појединих елемената већ и цјеловитог простора чији су они дио. Скривитост природног добра утицала је да се очува естетика предјела и поред добре приступачности објекту, која је омогућила посјећеност вјерника, и знатижељника.

5.2 Приказ главних вриједности пећине

Ентомофауна Павлове пећине

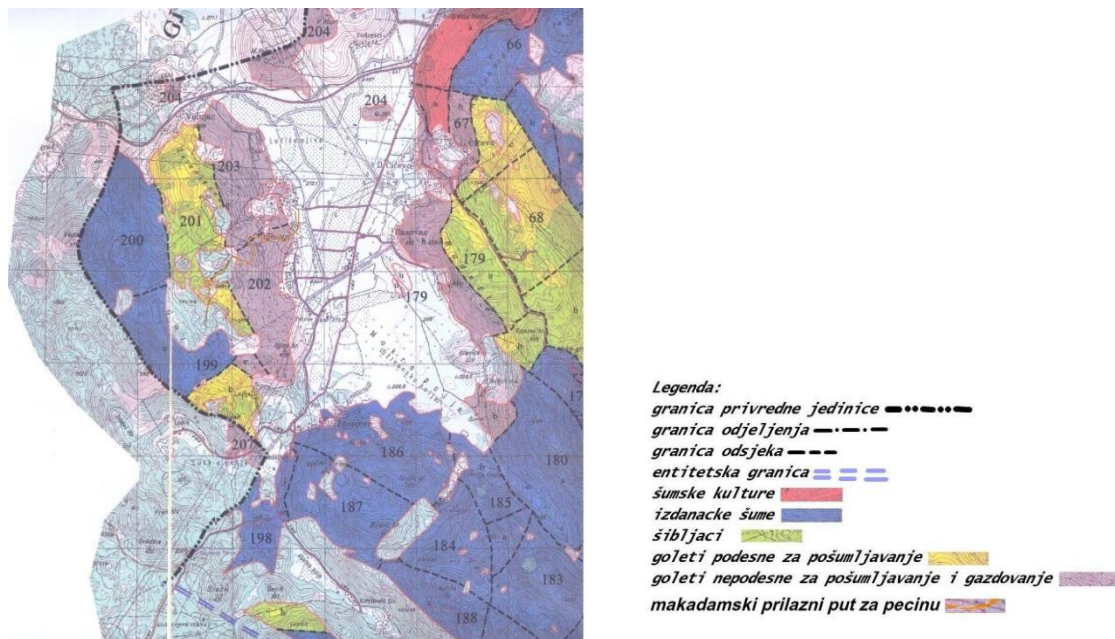
Према усменим казивањима спелеолога С.Д. Зелена брда из Требиња, вршена су спорадична истраживања ентомофауне пећине, о чијим резултатима нема публикованих података.

Вегетацијске карактеристике подручја

Пећина се налази на парцелама на којима постоји право својине, а окружене су одјељењима 199, 200, 201 и 202 П.Ј. »штировик-Бијела гора«. Парцела на којој постоји право својине налази се КО Бихови која се води као необрасло шумско земљиште, односно газдинска класа 5201. Одјељеља 199/а и 200 су изданачке

шуме лишћара са доминантним врстама – црни јасен и бијели граб на површини од 166,5 хектара. Одјељења 199/6 и 201 су шибљак смреке са нешто драче и појединачним стаблима црног јасена и бијелог граба на површини од 115,50 хектара. Одјељење 202 камењар на површини од 73,50 хектара.

5.3 Човјек и природа

Увидом у стање на терену, не запажају се никакви физички, или други видљиви индикатори непосредне угрожености.

У ужој зони пећине, нису примјећени утицаји човјека на спелеолошка обиљежја. Овоме је вјероватно допринијело и раширено вјеровање да је у пећини боравио Св. Павле, те су људи овом објекту поклањали изузетну пажњу, водећи рачуна да остане неоскрнављена. Околина Павлове пећине није захваћена антропогеним утицајима у смислу развоја интензивне пољопривреде.

Изнијето стање указује на ненарушеност природних вриједности Павлове пећине, иако је људским радом унијет нови садржај трајног карактера. Управљач треба озбиљно да приступи пословима уређења водећи рачуна о намјени заштићеног објекта.

6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ НА ОЧУВАЊУ, ОДРЖАВАЊУ И МОНИТОРИНГУ ПРИРОДНИХ И У ЊИМА САДРЖАНИХ КУЛТУРНИХ И ДРУГИХ ВРИЈЕДНОСТИ, И УСПОСТАВЉАЊА ТЕХНИЧКЕ И БИОЛОШКЕ ЗАШТИТЕ, УВАЖАВАЈУЋИ ФАКТОРЕ ПРИРОДЕ

Генерално гледано врло важна димензија управљања сваким заштићеним подручјем односи се на услове везане за пројекте и инвестиције које омогућавају развојне могућности те самоодрживо управљање заштићеним подручјем. Са развојним смјерницама потиче се одрживи развој прилагођен карактеристикама и природним вриједностима заштићеног подручја, а посебно се подржава кроз:

- подстицање очувања и одржавања биолошке и предионе разноликости те заштите створених природних вриједности укључујући и постојећу ентомофауну,
- подстицање одрживог коришћења природних ресурса у складу са намјеном објекта,
- подстицање прикладних облика туризма, конкретно доминантног спелеолошког туризма,
- побољшање инфраструктуре и подстицање традиционалних делатности у руралном окружењу.

У циљу редовног спровођења мјера заштите, очувања, уређења, унапређења, управљања и презентације споменика природе „Павлове пећине“, неопходно је:

- осигурати максималну заштиту и омогућити несметано одвијање природних процеса у условима туристичког кориштења,
- омогућити сигуран, едукативан и атрактиван обилазак пећине,
- утврдити услове кориштења пећине,
- утврдити програме и поступке за успостављање основне инфраструктуре и кориштење пећине према закону о заштити природе,
- дати смјернице даљег изучавања свих аспеката СП „Павлова Пећина“ у сврху повећања вриједности овог природног добра,
- праћење стања свих физичких параметара пећине и подземне ентомофауне;
- израдити следећа документа:
 - Правилник о унутрашњем реду Павлове пећине,
 - Приручник за водиче у Павловој пећини,

- Радна упутства за вођење посјетилаца у Павловој пећини,
- План евакуације и спашавања у Павловој пећини.

Даље приоритетне активности на очувању, одржавању и мониторингу природних и других вриједности су приказане кроз смјернице по појединим интересним пољима, које слиједе:

Смјернице на истраживању свих аспеката споменика природе „Павлова пећина“, у сврху повећања вриједности заштићеног природног добра

Да би се споменик природе додатно научно валоризовао а самим тим би се омогућио и већи едукативни и туристички потенцијал, потребно је и даље спроводити истражне радове у пећини. У том смислу је потребно:

- Спровођење биоспелеолошких истраживања,
- Спровести детаљна истраживања и валоризацију ентомофауне која борави у Павловој пећини,
- Спровести топографска мјерења и израда детаљног дигиталног топографског нацрта и 3Д модела Павлове пећине

Смјернице на чувању, заштити и одржавању створених природних вриједности споменика природе „Павлова пећина“

Као општа смјерница заштите створених природних вриједности и биодиверзитета споменика природе препоручује се досљедна примјена постојећих мјера обухваћених законском регулативом (Закона о заштити природе, Закона о заштити животне средине, Закона о водама, Закона о шумама, Закона о ловству, Директиве о стаништима, НАТУРЕ 2000, Уредбе о Црвеној листи заштићених врста флоре и фауне Републике Српске, као и примјена мјера из оквира међународних уговора и конвенција прихваћених или ратификованих од стране државе).

У циљу стављања заштићеног добра у функцију и рјешавања могућих конфликтних интереса, неопходно је одмах приступити:

Обезбјеђивању планских основа за управљање и уређење подручја, што би подразумевало израду слиједећих докумената:

- средњорочног и годишњих програма заштите и развоја заштићеног добра;
- приоритетних развојних програма за заштићено подручје, као самосталних докумената или дијелова програма регионалног развоја подручја Требиње.

Изради документационе основе, под којом се подразумијева:

- утврђивање стања изградње на подручју, односно правног статуса свих постојећих објеката, уз њихову легализацију по Закону, ако одговарају критеријумима из овог елабората;
- успостављање катастра инсталација;
- ревизија, ажурирање катастра, посебно стања власништва на пољопривредним површинама.

Организацији заштите на подручју и то:

- формирање службе надзора;
- организовање сарадње са службама Града, посебно инспекцијским службама из урбанизма и грађевинарства ради спречавања бесправне изградње;
- у сарадњи са заводима за заштиту споменика културе и завичајним музејима направити програме истраживања заштите етнонаслеђа на заштићеном простору и друго.

Поред тога потребно је:

- успостављање континуираног мониторинга Павлове пећине;
- израчунати прихватни капацитет пећине који неће довести до нарушавања услова који владају у пећини;
- спроводити активне мјере на побољшању услова станишта у пећини у смислу очувања структуре и микроклиме пећине;
- издвојити зоне за посјетиоце, за научна истраживања, зоне ограниченог кретања и зоне забране;
- приликом туристичких посјета, треба водити рачуна да исте не угрожавају и нарушавају природне микроклиматске услове и да се не оштећује постојећа пећинска структура;
- изградњу туристичке инфраструктуре и објеката треба пажљиво планирати, поготово у погледу њихове локације и предвиђених капацитета у односу на природне услове који владају у пећини;
- предвидјети реализацију различитих едукативних програма на тему очувања и заштите спелеолошких објеката као јединственог станишта.

Смјернице на уређењу споменика природе „Павлова пећина“, а у складу са урађеним планским документима (у складу са релевантним законима)

У циљу већег искориштења едукативних и туристичких потенцијала пећине, а истовремено уз омогућавање максималне заштите природних вриједности пећине потребно је уредити основну инфраструктуру у пећини. У том смислу потребно је:

- сачувати аутентичност и природност простора пећине,
- уредити стазу за посјетиоце,
- извршити уградњу електроинсталација са становишта минималног утицаја на микроклиматске услове пећине,
- поставити едукативне табле и изложбене витрине унутар пећине,
- уредити плато испред улаза у пећину.

Стратешке смјернице у односу на туристичку активносту у споменику природе су:

- организовати групне посјете,
- развијати туризам прихватљив за заштиту створених природних вриједности и подземне фауне,
- проводити едукацију посјетилаца о природним вриједностима и важности очувања заштићених подоручја. Природне и друге вриједности које се штите у пећини као заштићеном споменику природе могу опстати за будуће генерације само путем информисања и едукације и садашњих и нових генерација.

Смјернице на презентацији и популаризацији споменика природе „Павлова пећина“

Активности на презентацији и промоцији вриједности споменика природе се ослањају на:

- израду топографског 3Д модела пећине,
- популаризацију и презентацију споменика природе пећина „Павлова пећина“,
- едукацију и информисање локалног становништва у вези са заштићеним подручјем,
- израда линк-а, написа и чланака у штампаним и електронским медијима са нагласком на значају споменика природе,
- укључивање локалног заинтересованог становништва у систем заштите и коришћења развојних потенцијала,

- логистичку и институционалну подршку на свим нивоима.

У циљу што оперативнијег остваривања наведених активности обавеза је управљача да стално промовише и повећава знање и способност водича и других лица укључених у управљање спомеником природе ради подршке локалним заједницама и посјетиоцима пећине. Конкретно помоћ се састоји у следећем:

- организација образовних семинара, предавања, радионица и округлих столова,
- организација изложби и припрема промотивних материјала,
- издаваштво (књиге, брошуре, часописи, видео) и медијске кампање на локалном и регионалном нивоу.

7. ПРОГРАМ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИХ ДЈЕЛАТНОСТИ И ПРАЋЕЊА СТАЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Све активности у споменику природе пећина „Павлова пећина“ требају бити пажљиво програмиране и системски праћене како би се утврдио напредак према утврђеним циљевима и добила јасна слика о промјенама у природном предјелу.

Научним истраживањима се проширује знање о пећини и њеним вриједностима. Досадашња истраживања су веома штура, те би биоспелеолошка истраживања у циљу што детаљнијег изучавања и откривања нових врста и класификације истих била пожељна. Потребно је спроводити истраживања која ће допринијети бољем познавању генезе пећине и нових процеса таложења сига. Оно што је важно јесте да се резултати свих спроведених научних истраживања морају презентовати Управљачу и исти му се морају доставити на кориштење. Програм истраживања споменика природе пећина „Павлова пећина“, на првом мјесту претпоставља следеће активности:

- Успостављање редовних палеонтолошких истраживања унутар пећине;
- Успостављање редовних биоспелеолошких истраживања унутар пећине;
- Формирање интегрисане (хидро) геолошке, физичко-географске и биолошке базе података о заштићеном подручју;
- Истраживање живог свијета заштићеног споменика природе и његове непосредне околине;
- Истраживање културно-историјских вриједности ширег подручја;
- Обезбјеђивање услова за даља истраживања чији би резултати подигли ниво значаја споменика природе и унаприједили научна сазнања о њему;

- Формирање базе података о заштићеном споменику природе, на основу детаљних научних истраживања.

С циљем праћења стања у споменику природе те смјерница за даљу заштиту самог објекта потребно је проводити континуирани мониторинг Павлове пећине.

Мониторинг би обухватао:

- праћење физичких девастација и загађења у пећини,
- континуирано мјерење микроклиматских параметара уз евидентирање потенцијалних промјена условљених уграђеном расвјетом,
- праћење стања подземне фауне те
- потенцијални утицај расвјетних тијела на живи свијет пећине.

Такође би требало провести и континуирани мониторинг концентрације кисеоника (O_2) и угљен диоксида (CO_2) те радиоактивног плина радона, како посјетиоци и водичи у пећини не би дошли у ситуацију опасну по здравље. У склопу мониторинга потребно је проводити и знанствена истраживања и омогућити мултидисциплинарна истраживања.

8. АКТИВНОСТИ НА СПРОВОЂЕЊУ МЈЕРА УПРАВЉАЊА, СА ДИНАМИКОМ СПРОВОЂЕЊА, ПО ГОДИНАМА, НОСИОЦИМА СПРОВОЂЕЊА И ОЦЈЕНОМ УСПЈЕШНОСТИ ПРИМЈЕНЕ

Основу за планиране активности представља заштита природног наслеђа, научна валоризација споменика природе, одрживо кориштење природних ресурса, одрживо финансирање и развој туризма.

Све активности плана треба да се реализују унутар временског оквира од 10 година, колико би требало да буде и период важења овог документа.

8.1 Активности на изради управљачких докумената

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Критеријум/показатељи за успјешност
1.	Доношење Плана управљања спомеником природе	Град Требиње Спелеолошко друштво „Зелена брда“ Републички завод за заштиту културно- историјског и природног наслеђа Републике Српске	2019.	Донесен и усвојен Плана управљања
2.	Израда правилника о унутрашњем реду Павлове пећине		2021.	Донесен и усвојен Правилник о унутрашњем реду Павлове пећине
3.	Израда приручника за водиче у Павловој пећини		2021.	Донесен и усвојен приручник за водиче
4.	Израда радног упутства за вођење посјетилаца у Павловој пећини		2021.	Донесено и усвојено упутство за вођење посјетилаца
5.	Израда плана евакуације и спашавања у Павловој пећини		2021.	Донесен и усвојен план евакуације

8.2 Активности на истраживању свих аспеката споменика природе „Павлова пећина“, у сврху повећања вриједности заштићеног споменика природе

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Критеријум/показатељи за успјешност
1.	Провођење биоспелеолошких истраживања	Град Требиње	2021.- 2029.	Сprovedена истраживања и систематизовани резултати
2.	Провести детаљна истраживања и валоризацију ентомофауне која борави у Павловој пећини.	Спелеолошко друштво „Зелена брда“	2021.- 2029.	Сprovedена истраживања и систематизовани резултати.
3.	Провести топографска мјерења и израда детаљног дигиталног топографског нацрта и 3Д модела Павлове пећине	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске,	2021.- 2024.	Израђен 3Д модел пећине
4.	Извођење палеонтолошких истраживања унутар пећине	Природно-математички факултети из Источног Сарајева, Бања Луке, Сарајева, Музеј Републике Српске,...	2021.- 2029.	Сprovedена истраживања и систематизовани резултати
5.	Истраживање културно-историјских вриједности ширег подручја	Град Требиње Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, Природно-математички факултети	2020.- 2023.	Сprovedена истраживања и систематизовани резултати
6.	Формирање базе података о заштићеном споменику природе, на основу детаљних научних истраживања	Град Требиње	2027.	Успостављена база података

8.3 Активности на на чувању, заштити и одржавању створених природних вриједности споменика природе „Павлова пећина“, као заштићеног споменика природе

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Критеријум/показатељи за успјешност
1.	Успостављање континуираног мониторинга Павлове пећине	Град Требиње	2021.	Успостављен мониторинг (постављена адекватна опрема)
2.	Израчунати прихватни капацитет пећине који неће довести до нарушавања услова који владају у пећини.	Спелеолошко друштво „Зелена брда“	2021.	Израчунат капацитет.
3.	Издвојити и означити зоне за посјетиоце, за научна истраживања, зоне ограниченог кретања и зоне забране	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске,	2020.	Издвојене и означене зоне унутар пећине
4.	Кадровско и стручно оспособљавање за старање о заштићеном споменику природе	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске,	континуирано	Едуковано и обучено особље, Сертификати о обуци.

8.4 Активности на уређењу споменика природе „Павлова пећина“

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Критеријум/показатељи успјешност за
1.	Израда пројекта основног уређења Павлове пећине	Град Требиње Спелеолошко друштво „Зелена брда“	2019. - 2020.	Израђен пројекат
2.	Извођење радова на уређењу пећине		2019. - 2025.	Уређена пећина (постављена метална капија на улазу у пећину, израђене стазе за посјетиоце, уграђена електроинсталација...)
3.	Уређење платоа испред улаза у пећину		2019. - 2020.	Уређен плато
4.	Постављање едукативних и обавјештајних табли		2019. - 2020.	Постављене табле
5.	Уређење и асфалтирање пута до пећине		2020 - 2022.	Уређен прилазни пут

8.5 Активности на презентацији и популаризацији споменика природе „Павлова пећина“

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Критеријум/показатељи за успјешност
1.	Израда линк-а о заштићеном подручју	Град Требиње, Спелеолошко друштво „Зелена брда“	2020.	Израђен линк (на интернет страници Туристичке организације, Града Требиња...)
2.	Израда визуелног идентитета „Павлова пећина“		2021.	Успостављен визуелни идентитет.
3.	Организовати групне посјете		у контитнутету	Број организованих група које су посјетиле пећину
4.	Провести едукацију и информисање локалног становништва у вези са заштићеним подручјем		2021.	Број састанака са локалним становништвом
5.	Организација образовних семинара, предавања, радионица и округлих столова	Град Требиње, Спелеолошко друштво „Зелена брда“	2021.	Број мјесто и датум, семинара, радионица, предавања
6.	Организација изложби и припрема промотивних материјала		2021.	Број одржаних изложби Урађен промотивни материјал
7.	Издаваштво (књиге, брошуре, часописи, видео) и медијске кампање на локалном и регионалном нивоу	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа РС	2022.	Број издатих књига, брошура, број чланака објављеним у часописима, број емисија у медијима и сл.

9. ОБЛИК САРАДЊЕ И ПАРТНЕРСТВА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ

Сарадња и комуникација и у области заштите природних вриједности, конкретно Града Требиња, као управљача, Спелеолошког друштва „Зелена брда“ и најширег круга корисника у вези са намјеном споменика природе је процес размјене информација да би се изградило повјерење, кредибилитет и партнерство, да би се подигла свијест и користила у доношењу одлука.

Најефикаснија комуникација укључује сталан и континуирани контакт између Града Требиња као Управљача и интерних и спољних интересних група, као дио цјелокупне организације комуникационе стратегије. У том смислу неопходно је израдити у форми студијског материјала Стратегију односа са јавношћу.

Стратегија односа са јавношћу мора се заснивати на:

- транспарентности
- прикладности (погодности, особености)
- увјерљивости (кредибилност)
- повјерљивости (поузданост)
- јасноћи.

Транспарентност

Омогућити да процеси, процедуре, методе, извори података, и закључци коришћени у комуникацији буду доступни свим интересним субјектима и коришћени као повјерљиве информације, уколико је потребно.

Прикладност (погодност, особеност)

Омогућити да информације које су доступне из области комуникације буду релевантне за интересне групе, користећи форме и језик и медије који задовољавају њихове потребе и интересе, и омогућити им да истовремено у потпуности у том учествују.

Увјерљивост (кредибилност)

Вођење цјелог процеса, комуникације, обавезно је у фер и поштену маниру а при том пружати информације које су истините, битне за интересне групе и не

обмањују их (подржавају их). Развијају информације и податке користећи препознатљиве и репродуктивне методе и индикаторе.

Повјерљивост (поузданост)

Обезбједити да комуникација буде отворена за потребе интересних група. Одговорити на недоумице и бриге интересних група у потпуности и у разумном временском периоду. Чинити да интересне групе имају свијест о томе како су њихове недоумице и бриге везане за комуникацију у области заштите и одрживог коришћења поштоване.

Јасноћа

Осигурати да су приступ и језик у комуникацији разумљиви интересним субјектима и да је могућа појава нејасноћа сведена на минимум.

Руководство Управљача би требало да постави и представи своје обавезе и промовише политику комуникације у области заштите споменика природе као заштићеног природног добра. Она би (политика) требало да садржи и дефинише следеће:

- обавезати се да ће учествовати у дијалогу са интересним групама ;
- обавезати се да ће изнијети информације о учинку Управљача у области заштите, очувања и унапређивања споменика природе;
- важност унутрашње и спољашње комуникације у вези са заштитом и одрживим коришћењем споменика природе у оквиру управљачког тијела,
- обавеза имплементације политике и обезбјеђење неопходних материјалних средстава; и
- обавеза да ће изнијети кључне (битне) резултате везане за одрживо управљање спомеником природе.

Коришћење споменика природе у односу на претходне одреднице је у сфери едукативне (образовне) и научно истраживачке (културолошке) функције и као мотив има за циљ промовисање и подизање еколошке вриједности објекта, промовисање и подизање еколошке свијести посјетилаца и заштиту животне средине у цјелини.

10. ПЛАНИРАНА СРЕДСТВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И ПЛАН ОБЕЗБЈЕЂИВАЊА СРЕДСТАВА

У складу са планираним активностима процјењена су и оквирна средства потребна за реализацију истих.

Детаљна финасијска средства ће се обрадити у склопу планске, пројектне, студијске или програмске документације која ће бити урађена за потребе реализације појединих активности.

10.1 Активности на изради управљачких докумената

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Процјена буџета (КМ)	Могући извор финансирања
1.	Доношење Плана управљања спомеником природе	Град Требиње СД „Зелена брда“ Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске	2019.	-	Из властитих средстава Управљача
	Израда правилника о унутрашњем реду Павлове пећине.		2021.	-	
3.	Израда приручника за водиче у Павловој пећини		2021.	1.100	Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске
4.	Израда радног упутства за вођење посјетилаца у Павловој пећини		2021.	800	
5.	Израда плана евакуације и спашавања у Павловој пећини		2021.	1.200	
УКУПНО:				3.100 КМ	

10.2 Активности на истраживању свих аспеката споменика природе „Павлова пећина“, у сврху повећања вриједности заштићеног споменика природе

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Процјена буџета (КМ)	Могући извор финансирања
1.	Провођење биоспелеолошких истраживања	Град Требиње	2021. - 2029.	40.000	- IPA фондови - UNDP - CEI KEP - SDC Swiss - Matra - SIDA - Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске - Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС
2.	Провести детаљна истраживања и валоризацију ентомофауне која борави у Павловој пећини.	СД „Зелена брда“	2021. - 2029.	35.000	
3.	Провести топографска мјерења и израда детаљног дигиталног топографског нацрта и 3Д модела Павлове пећине	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске,	2021. - 2024.	28.000	
4.	Извођење палеонтолошких истраживања унутар пећине	Природно-математички факултети из Источног Сарајева, Бања Луке, Сарајева, Музеј Републике Српске, Земаљски музеј БиХ.	2021. - 2029.	37.000	
5.	Истраживање културно-историјских вриједности ширег подручја	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, Природно-математички факултети из Источног Сарајева	2020. - 2023.	8.000	
6.	Формирање базе података о заштићеном споменику природе, на основу детаљних научних истраживања	Град Требиње	2027.	3.000	
УКУПНО				151.000 КМ	

10.3 Активности на на чувању, заштити и одржавању створених природних вриједности споменика природе „Павлова пећина“, као заштићеног споменика природе

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Процјена буџета (КМ)	Могући извор финансирања
1.	Успостављање континуираног мониторинга Павлове пећине	Град Требиње	2021.	30.000	Из властитих средстава
2.	Израчунати прихватни капацитет пећине који неће довести до нарушавања услова који владају у пећини.	СД „Зелена брда“	2021.	1.500	Управљача
3.	Издвојити и означити зоне за посјетиоце, за научна истраживања, зоне ограниченог кретања и зоне забране	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске	2020.	4.000	Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске
4.	Кадровско и стручно оспособљавање за старање о заштићеном споменику природе		континуирано	3.000	
УКУПНО				38.500	IPA фондови - UNDP - CEI KEP - SDC Swiss - Matra - SIDA

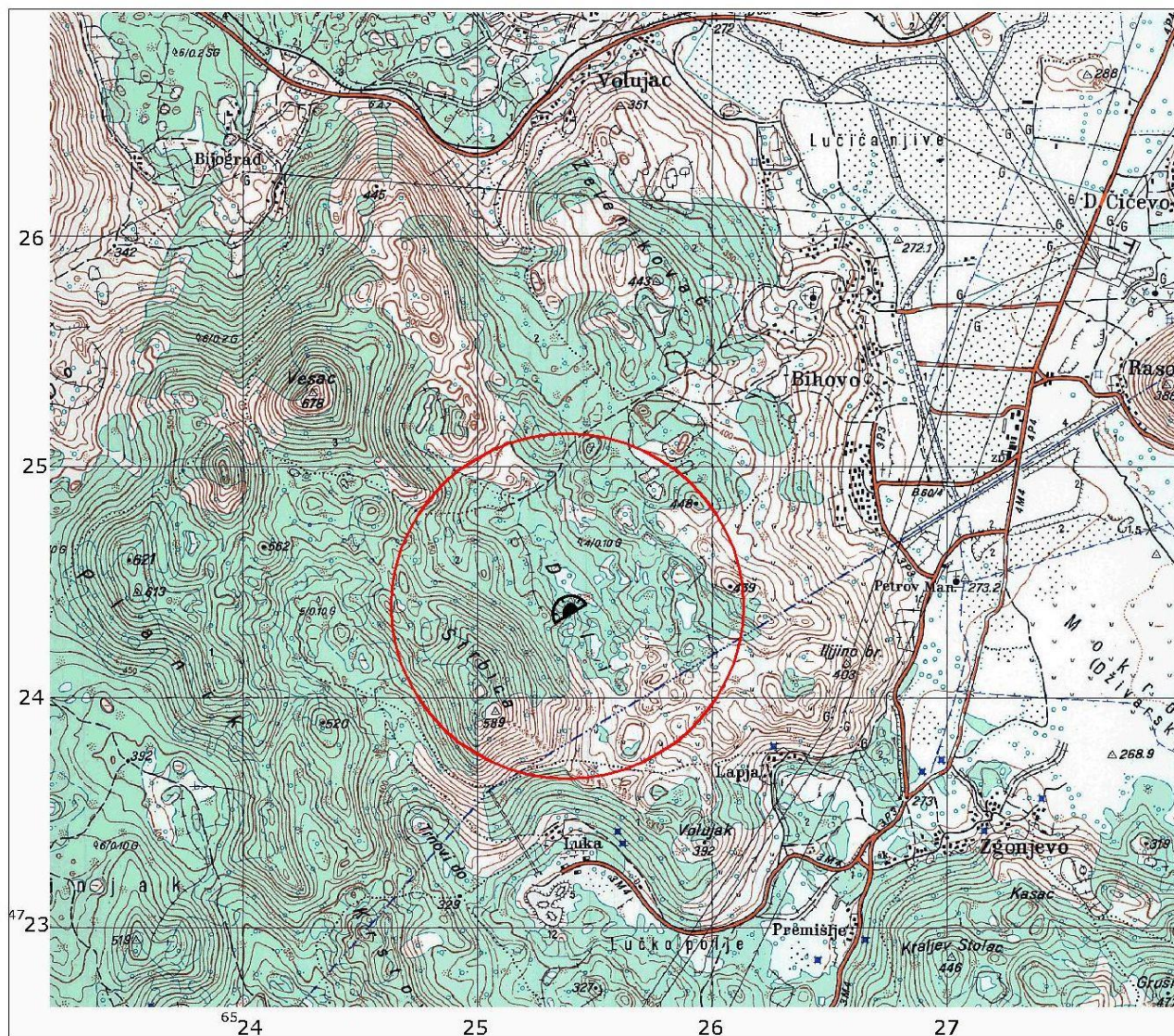
10.4 Активности на уређењу споменика природе „Павлова пећина“

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Процјена буџета (КМ)	Могући извор финансирања
1.	Израда Пројекта основног уређења Павлове пећине	Град Требиње СД „Зелена брда“	2019. - 2020.	6.000	Из властитих средстава Управљача
2.	Извођење радова основног уређења Павлове пећине		2019. - 2025.	100.000	
3.	Постављање едукативних и обавјештајних табли		2019. - 2020.	2.000	Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске
4.	Уређење платоа испред улаза у пећину		2019. - 2020.	3.000	
5.	Уређење и асфалтирање макадамског пута до пећине		2021. - 2022.	170.000	
УКУПНО				281.000	- UNDP - CEI KEP - SDC Swiss - Matra - SIDA

10.5 Активности на презентацији и популаризацији споменика природе „Павлова пећина“

Ред.бр акт.	Активности	Носиоци активности	Рокови реализације	Процјена буџета (КМ)	Могући извор финансирања
1.	Израда линк-а о заштићеном подручју	Град Требиње	2020.	1.500	Из властитих средстава Управљача Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске IPA фондови - UNDP - CEI KEP - SDC Swiss - Matra SIDA
2.	Израда визуелног идентитета Павлове пећине	СД „Зелана брда“	2021.	1.200	
3.	Организовати групне посјете		у контитнунитету	2.500	
4.	Провести едукацију и информисање локалног становништва у вези са заштићеним подручјем		2021.	1.500	
5.	Организација образовних семинара, предавања, радионица и округлих столова	Град Требиње	2021.	3.000	IPA фондови - UNDP - CEI KEP - SDC Swiss - Matra SIDA
6.	Организација изложби и припрема промотивних материјала	СД „Зелана брда“	2021.	3.000	
7.	Издаваштво (књиге, брошуре, часописи, видео) и медијске кампање на локалном и регионалном нивоу	Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске	2022.	3.500	IPA фондови - UNDP - CEI KEP - SDC Swiss - Matra SIDA
УКУПНО				16.200 КМ	

11. ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

Прилог бр. 1: Географски положај споменика природе „Павлова пећина“

Копија катастарског плана

Катастарска општина Бихово, број плана 35 – XVIII – 8 – 6 / 6 / 4, Подручна јединица Требиње

Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ

Катастарска општина: БИХОВО

Број плана: 35 - XVIII - 8 - 6 / 6 / 4

Подручна јединица: ТРЕБИЊЕ

КОПИЈА КАТАСТАРСКОГ ПЛАНА

Размјера 1: 6250

ПЕЋИНА.

Л Е Г Е Н Д А

— граница заштићеног подручја

улаз у пећину

Катастарски подаци:

Број посједовног листа	Број парцеле		Култура и класа	м²	Посједник
	Нови премјер	Стари премјер			
39	1	569/1	шз	69500	БУСУЛАЧИЋ / ИДРИЗ / ХАЛИЛ 1/6
					БУСУЛАЧИЋ / ИДРИЗ / АБДУЛАХ 1/6
					БУСУЛАЧИЋ / ИДРИЗ / СЕФЕТ 1/6
					БУСУЛАЧИЋ / ИДРИЗ / ЗИЈАД 1/6
					БУСУЛАЧИЋ / ИДРИЗ / АРИФ 1/6
					БУСУЛАЧИЋ / ИДРИЗ / САЛИХ 1/6

Мјесто и датум: ТРЕБИЊЕ 14.02.2008г.

Израдио:

Овјерава:

Прилог бр. 2: Копија катастарског плана „Павлова пећина“

**РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ
И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ**

Подручна јединица ТРЕБИЊЕ

Катастарска општина: БИЛОГО

Број плана: 35- XVIII-8-4/6/4

КОПИЈА КАТАСТАРСКОГ ПЛАНА

Размјера 1: 6250

↑

C

ПЕЊИНА

Л Е Г Е Н Д А

режим II степена
заштите

улаз у пећину

Катастарски подаци:

Број посједовног листа	Број парцеле		Култура и класа	м²	Посједник
	Нови премјер	Стари премјер			
39	1	569/1	ш3	69500	БУСУЛАЧИЋ /ИДРИЗ/ ХАЛИЛ. 1/6
					БУСУЛАЧИЋ /ИДРИЗ/ АБДУЛАХ 1/6
					БУСУЛАЧИЋ /ИДРИЗ/ САФЕТ 1/6
					БУСУЛАЧИЋ /ИДРИЗ/ ЗИЈАД 1/6
					БУСУЛАЧИЋ /ИДРИЗ/ АРИФ 1/6
					БУСУЛАЧИЋ /ИДРИЗ/ САЛИХ 1/6

Мјесто и датум: ТРЕБИЊЕ 14.02.2008.

Израдио:

Овјерава:

Прилог бр. 3: Зоне и режими заштите

Народна Република Босна и Херцеговина
ЗЕМALJSKI ZAVOD ZA ZAŠTITU SPOMENIKA
KULTURE I PRIRODNIH RIJETKOSTI
SARAJEVO

Sarajevo, 25 / 5 - 1957 god.

Ovo Rješenje je pravomoćno.

Broj: 1050/57 VR/AK Sarajevo, 24. VI. 1959 god.

Zemaljski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR Bosne i Hercegovine u smislu čl. 1 i 19 Zakona o zaštiti spomenika kulture i prirodnih rijetkosti koji je objavljen u „Službenom listu NRBiH“, br. 19 od 30 aprila 1947 godine, donosi sljedeće:

Rješenje

PEĆINA U DOLAMA VIŠE SELA BIHOVA, srez i općina Trebinje, državno vlasništvo, stavlja se pod zaštitu države kao prirodna rijetkost. K.Č. 569/a Z.K. ul. 166 K.O. Bihovo

Zaštićena prirodna rijetkost ne smije se uništavati, prepravljati, dozidavati, rušiti ili u ma kome obliku oštećivati, odnosno ne smiju se izvoditi nikakve radnje koje bi dovele do promjene prvobitnog oblika zaštićenog prirodnog objekta bez prethodne dozvole ovoga Zavoda. Isto tako zabranjena je svaka gradnja ili ma kakva promjena oblika terena u neposrednoj okolini zaštićene prirodne rijetkosti bez prethodne dozvole Zavoda.

OBRAZLOŽENJE:

Prilaz pećini je veoma otežan radi krševitog i teško prohodnog terena, te je ulaz sav obrastao u šikaru hrasta međunca, crnog jasena, crnog graba, sureke, šipka i ostalih prizemnih grmova i žbunja. U pećinu se ulazi sa juga, gdje je nadmorska visina 430 m. Ulas u pećinski nadsvod je odijeljen velikim pećinskim konglomeratima, te pruža veoma imponantan izgled. Pravi ulaz u pećinu nalazi se u jugozapadnom dijelu predvorja, odakle se jednim strmim kanalom dugačkim 10 m, dolazi u prvu dvoranu, gdje se nalazi znatan broj saliva i odlomljenog kamena sa stropa. Iz ovog dijela silazi se 20 m niže preko velikih kamenih gromada i dolazi se u najznačajniji i najinteresantniji dio pećine, gdje se nalaze stubovi, stalagmiti i stalagtiti, i drugi ukras. U ovom dijelu se nalazi i manje jezercice, koje nikada ne presuši. Po velikim količinama pijeska može se zaključiti da ovim podzemnim prostorijama prolaze velike vodene mase, u određeno godišnje doba, te će se budućim ispitivanjima ustanoviti odakle te vode dolaze i gdje odlaze. Pećina se stavlja pod zaštitu države kao prirodna rijetkost radi raznih speleoloških, hidroloških, geoloških i drugih istraživanja, a isto tako i kao turistički objekat.

Iz gore navedenih razloga donijeto je rješenje o zaštiti. Nezađovoljna stranka ima pravo žalbe u roku od 15 dana po prijemu rješenja. Žalba se dostavlja Savjetu za kulturu NRBiH, pre Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NRBiH.

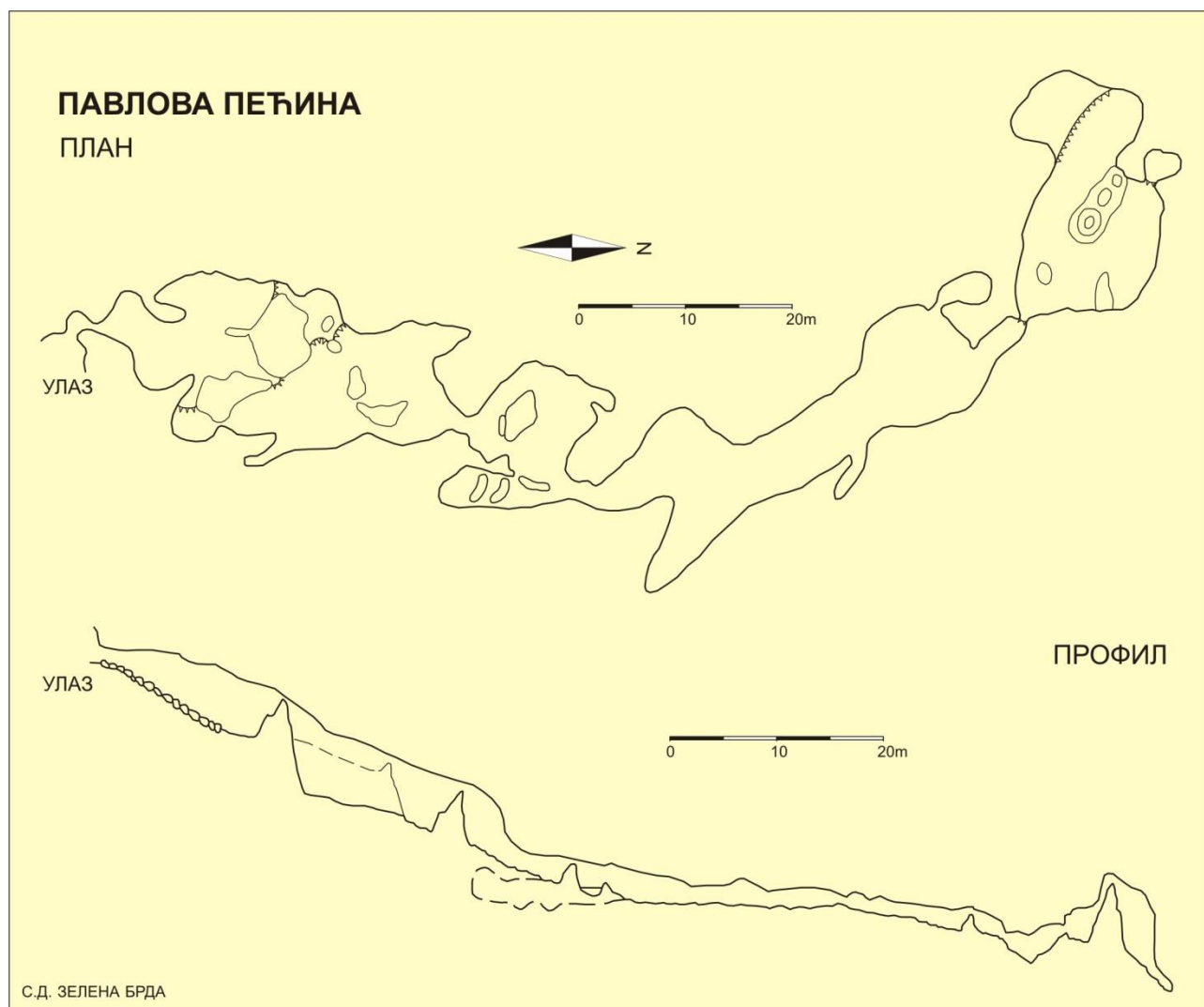

Direktor,
Šefik Bešlić
Šefik Bešlić

RJEŠENJE DOSTAVITI:

1. NO staza Trebinje
2. NO općine Trebinje
3. Šumska uprava, Trebinje
4. Sreski sud - grantovnica, Trebinje
5. Za dosije Zavoda
6. Za arhivu Zavoda

Прилог бр. 4: Рјешење о заштити Павлове пећине број:1050/57 ВР/АК

Прилог бр. 5: План и профил пећине